

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย
อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
STRONG AND SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT
: A CASE STUDY OF BAN KLUAI SUB-DISTRICT MUNICIPALITY MUEANG SUKHOTHAI
DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

บุญโชค บุญมี และธณัฐา โรจนตระกูล
Boonchok Bunmee and Tanastha Rojanatrakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University
E-mail : dekdee2319@gmail.com

Received 1 April 2021; Revised 1 July 2021; Accepted 1 July 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และค่า F-test (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นใน 5 มิติ คือ การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านแผนชุมชน ด้านการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเงินชุมชน และด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมิติการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ และความเป็นตัวตนของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นทั้ง 5 ด้านที่เสนอมาโดยสังเขปนั้น เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการรวมตัวกันของบุคคล กลุ่ม องค์กร และชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น โดยอาศัยพลังจากกระบวนการกลุ่มในการผลักดันจนพัฒนาไปสู่ความเป็น “ประชาสังคม” ซึ่งที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนา, ชุมชนเข้มแข็ง, เทศบาลตำบลบ้านกล้วย

Abstract

This research study aims to study the development of a strong and sustainable community. To compare personal factors with strong and sustainable community development; and 3. to study the guidelines for strong and sustainable community development of the Ban Kluai Municipality Mueang Sukhothai District Sukhothai It is a research method. Between quantitative research and qualitative research The population used in this research is people who live in it. Ban Kluai Subdistrict Municipality Mueang Sukhothai District Sukhothai province totaled 400 people and 15 key informants. The research instruments were questionnaires and interviews. Statistics used to find frequency, percentage, mean and standard deviation for testing, t-test and F-test (One Way ANOVA) The results showed that 1) Strong and sustainable community development: a case study. Ban Kluai Subdistrict Municipality Mueang Sukhothai District Sukhothai The overall picture was at a high level. 2) The comparison of personal factors with strong and sustainable community development found that people with age, education, occupation, length of residence Different opinions on the development of a strong and sustainable community Of Ban Kluai Subdistrict Municipality Mueang Sukhothai District Sukhothai Province differed significantly at 0.05 level while other aspects were not different. 3) Local community self-management approach in 5 dimensions: self-management of local communities, community plans, agriculture, natural resources and environment. Community finance And sufficiency economy It is the self-management dimension of local communities depending on the context of each area. And the identity of each community In which the self-management of the local communities in all 5 aspects presented in a nutshell To see the relationship of the integration of individuals, groups, organizations and local communities in the self-management of the local community. By relying on the power of the group process to drive development to become a 'civil society' through which the learning process Participation process To form a sense of belonging to the local community together This will develop the community to be truly strong.

Keywords: Development, Strong community, Ban Kluai Sub-district Municipality

บทนำ

การพัฒนาในประเทศไทยที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นหลัก โดยเชื่อว่าหากเศรษฐกิจเติบโตสูงขึ้นระดับรายได้ของประชากรของประเทศก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะส่งผลให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนสูงขึ้นแต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจในเชิงปริมาณดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรมนำไปสู่ข้อสรุปผลของการพัฒนาที่ผ่านมาว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาคุณภาพและไม่ยั่งยืน” ความเจริญทางเศรษฐกิจไม่อาจดำรงอยู่อย่างยั่งยืนได้ หากไม่คำนึงถึงการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยต้องมีการใช้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์พร้อมทั้งจัดการ และคุ้มครองระบบนิเวศให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมาก ยิ่งขึ้น จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของ โครงสร้างของระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพแข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์และสร้างฐาน ความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการ

กระจายการพัฒนา ที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นพร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐาน การพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน สามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีเกียรติภูมิและมีศักดิ์ศรี (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2562)

เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ด้วยบริบทของการพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน เนื่องด้วยเทศบาลตำบลบ้านกล้วยมีการลงทุนด้านอุตสาหกรรม อาทิเช่น อุตสาหกรรมไม้สักแปรรูป อุตสาหกรรมด้านเกษตร เป็นต้น รวมทั้งได้มีการจัดตั้ง วิสาหกิจชุมชน อาทิเช่น สหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านขวาง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านโพธิ์ทองพัฒนา เป็นต้น เทศบาลตำบลบ้านกล้วยได้รับรางวัล โครงการพัฒนาและการสร้างสรรค์เมืองสุโขทัยให้เป็นเมืองน่าอยู่ อันดับ 1 และจัดทำโครงการพัฒนาลำน้ำกับชีวิต บนวิถีแห่งความพอเพียง เพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชน ความสำเร็จจากการพัฒนาทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน การทำแผนพัฒนาตามวาระของชุมชนมีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิตของชุมชนที่ทำให้ชาวบ้านปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมสิ่งเหล่านี้ล้วนถือเป็นการสร้างเงื่อนไขสังคมใหม่ให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนาเกิดความเอื้ออาทรความรักความสามัคคีสมานฉันท์ต่อกัน ชุมชนสังคมมีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มา เป็นองค์ความรู้ในแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และจัดทำเป็นเอกสารเพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนอื่นที่กำลังพัฒนาอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 16,804 คน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุโขทัย, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรคำนวณกรณีทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ตามแนวคิดของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานะภาพทางสังคมระยะเวลาที่อาศัย เป็นแบบลักษณะให้เลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการบริหาร ด้านการจัดการกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านทุน ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง และด้านการยอมรับจากสังคมภายนอกจำนวน 20 ข้อโดยใช้การวัดตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) ในการวัดระดับความคิดเห็น ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 400 ชุด

3. รวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดทั้งสิ้น 400 ชุด พร้อมตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม ก่อนนำข้อมูลมากำหนดรหัสตัวแปรและบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการต่างๆดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรงโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ก่อนแล้ว สามารถนำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงและก่อให้เกิดประโยชน์รวมถึงบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

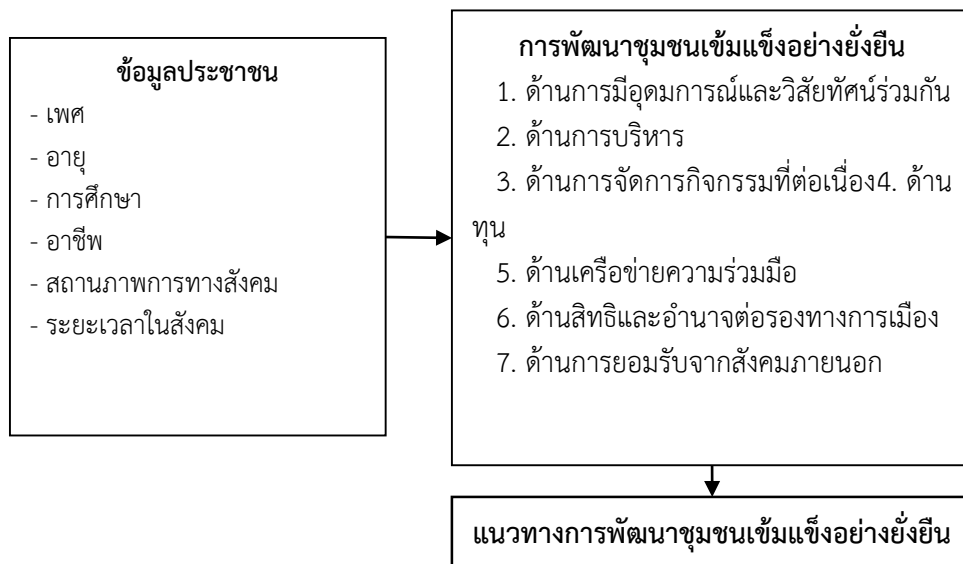
2. การสัมภาษณ์วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์ ๆ คือ การสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นการใช้แนวสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมี การประมวลผลข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามคืน แล้วนำแบบสอบถามมาประมวลผลข้อมูลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคล คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบาย ระดับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน สถิติที่ใช้ คือ ค่า t-test ค่า F-test (One Way ANOVA)

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้ นำข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็น ประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

(n=400)

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.39	0.558	มาก
ด้านการบริหาร	4.37	0.529	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง	4.32	0.572	มาก
ด้านทุน	4.28	0.594	มาก
ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง	4.28	0.570	มาก
ด้านเครือข่ายความร่วมมือ	4.27	0.580	มาก
ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก	4.21	0.627	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.30	0.516	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.30$, S.D.=0.516) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการบริหาร ด้านการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านทุน ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 2 ผลการสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน	1.549	-	0.122	-	✓
อายุ	การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน		21.810	0.000	✓	-
การศึกษา	การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน		11.459*	0.000	✓	-
อาชีพ	การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน		6.875*	0.000	✓	-

สถานภาพทางสังคม	การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน	-	1.770	0.134	-	✓
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน	-	22.013*	0.000	✓	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ สถานภาพทางสังคม ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยได้สรุป วิเคราะห์บทสัมภาษณ์เกี่ยวแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ แนวทางการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นใน 5 มิติ คือ การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านแผนชุมชน ด้านการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเงินชุมชน และด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมิติการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่และความเป็นตัวตนของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นทั้ง 5 ด้านที่เสนอมาโดยสังเขปนั้น เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการรวมตัวกันของบุคคล กลุ่ม องค์กร และชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น โดยอาศัยพลังจากกระบวนการกลุ่มในการผลักดันจนพัฒนาไปสู่ความเป็น “ประชาสังคม” ซึ่งที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =4.30, S.D.=0.516) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการบริหาร ด้านการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านทุน ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะทางเทศบาลมีการประชาสัมพันธ์นโยบายเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของชุมชน เช่น ติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามสถานที่สาธารณะของชุมชนและมีความคิด ความเชื่อสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม (2560) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี พบว่าความเข้มแข็งของชุมชน อยู่ระดับเข้มแข็งมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน กระบวนการจัดการชุมชน การมีส่วนร่วม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่งผลทางบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนฯ ปัจจัยนี้สามารถพยากรณ์ความเข้มแข็งของชุมชนฯ ส่วนปัจจัยผู้นำชุมชน และปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชนไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ สถานภาพทางสังคม ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิศร ยืนยง (2560) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่น ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

แนวทางการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นใน 5 มิติ คือ การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นด้านแผนชุมชน ด้านการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเงินชุมชน และด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมิติการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ และความเป็นตัวตนของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นทั้ง 5 ด้านที่เสนอมาโดยสังเขปนั้น เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการรวมตัวกันของบุคคล กลุ่ม องค์กร และชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น โดยอาศัยพลังจากกระบวนการกลุ่มในการผลักดันจนพัฒนาไปสู่ความเป็น “ประชาสังคม” ซึ่งที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์ เจริญศิริ (2562) การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านทุน ด้านจัดเครือข่ายความร่วมมือ และด้านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านจัดสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา พบว่า ชุมชนมีองค์ความรู้ มีภูมิคุ้มกัน ยากต่อการโดนเอารัดเอาเปรียบจากสังคมภายนอกพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตอำนาจของชุมชนอาจมีข้อจำกัดในการเรียกร้องผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้ จึงควรมีการเสริมสร้างความรู้ที่จะช่วยพัฒนาสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง อาทิ ความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎหมาย หรือการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรองภายนอก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ในด้านการยอมรับจากสังคมภายนอกพบว่าชุมชนมีแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปรับใช้ในหน่วยงานอื่นได้ แต่เนื่องจากปัญหาโรคระบาด ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-

19) ส่งผลให้การเข้ามาศึกษาดูงานของหน่วยงานภายนอกน้อยลง จึงควรมีใช้เทคโนโลยีสื่อสังคม ในการเผยแพร่ความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบออนไลน์ อาทิ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ เพื่อให้สังคมภายนอกสามารถเข้าถึงได้ง่ายอีกด้วย

ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชน
2. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในหลายมิติของความสำเร็จการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2562). *แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย (พ.ศ. 2561- 2565) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สุโขทัย : สำนักงานจังหวัดสุโขทัย.
- ธนิตร์ ยืนยง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *Journal of MCU Nakhondhat* 5(2). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- กรมสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2562). *การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.
- ศรัณย์ เจริญศิริ, คณะ. (2562). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 11(1), 39 -50.

